

Psychosociální aspekty povodní v ČR v roce 2009 Analýza dostupných informací

Mgr. Michaela Krtičková
Odbor personální, oddělení psychologie
listopad 2009

Bleskové povodně z června a července 2009 byly třetí nejtragičtější v novodobé historii České republiky (1997, 2002). Zasáhly osm krajů, nejhůře postiženo bylo Novojičínsko, Jesenicko, Prachaticko, Strakonicko a Děčínsko. Zápavy si vyžádaly **15 obětí** a několik tisíc lidí muselo opustit své domovy. Celkem bylo **zachráněno 226 osob** a **evakuováno 1 851 osob**. Celkové **škody dosáhly částky 8,52 miliardy korun**.

Povodně začaly v úterý 23.6. vytrvalými dešti v jižních Čechách, následující den v Moravskoslezském a Olomouckém kraji, na Novojičínsku a Vsetínsku, kde byly vyplaveny desítky domů.

Ve čtvrtek 25.6. dopoledne začalo mimořádné zasedání Bezpečnostní rady státu, které svolal předseda vlády. Vláda ihned vyčlenila 54 miliónů korun na pomoc postiženým oblastem a rozhodla také o nasazení až 1000 vojáků.

V pátek 26. 6. večerní bouře a přívalové deště vyplavily obce na Jesenicku.

V neděli 28.6. noční přívalové deště vyplavily některé obce na jihu Čech.

V sobotu 4.7. blesková povodeň rozvodnila hladiny řek Kamenice, Ploučnice a Bystrá na Děčínsku a Českolipsku.

Lidé byli bez dodávek elektřiny, zemního plynu a pitné vody, některé komunikace byly poškozené a neprůjezdné, voda strhávala mosty a železniční tratě. Na některé domy musely být vydány demoliční výměry.

V první fázi pomoci postiženým oblastem Ministerstvo financí uvolnilo z rozpočtové rezervy na krizové situace již výše zmíněných 54 mil. Kč. Prostředky byly určeny zejména na demoliční práce, odklizení sutí, základní bezpečnostní opatření, atd.

Následně, v srpnu 2009, vláda schválila plán Ministerstva financí vydat státní dluhopisy až za sedm miliard korun na úhradu škod. Dluhopisy budou na základě dohody odkoupeny Evropskou investiční bankou.

Jednotlivá ministerstva připravila nabídku dotací, úvěrů, finančních jednorázových dávek, příruček a praktických rad. Byla nabídnuta zdravotnická a psychosociální pomoc.

Soukromé firmy nabízely pomoc od stavebního materiálu až po jednotlivé výrobky ze svého sortimentu (oblečení, vybavení domácnosti). Banky, energetické společnosti, telekomunikační firmy nabízely odklady splátek nebo slevy na své služby.

Praktickou pomoc v terénu nabízely neziskové organizace: Krizové centrum Ostrava, Armáda spásy, Charita Česká republika, Člověk v tísni, ADRA, Český červený kříž, Diakonie ČCE.

Psychosociální pomoc

V Moravskoslezském kraji poskytovali psychosociální pomoc zasaženým lidem a obcím v urgentní fázi neštěstí (25.6.) psychologové a interventi PČR v součinnosti s kolegy z HZS a psychologem ZZS. Od 26.6. psychosociální činnosti koordinovala psycholožka HZS Moravskoslezského kraje, která spolupracuje s Krizovým Centrem Ostrava a Armádou spásy.

Od večerních hodin 28.6. převzala koordinaci krátkodobé psychosociální pomoci Ústřední pohotovostní záchranná jednotka ČČK (CRC Emergency Rescue Unit). Od 29.6. převzalo koordinaci střednědobé a krátkodobé psychosociální pomoci Krizové Centrum Ostrava.

Psycholog ZZS Moravskoslezského kraje byl povolán k zásahu v Novém Jičíně, ale k zásahu určený Domov důchodců nebyl přístupný. Obyvatelé Domova s pečovatelskou službou však po večerní evakuaci a opětovném nastěhování do svých bytů psychosociální intervenci nevyžadovali. Po půlnoci již většina z nich spala. Následně se přesunul do Jeseníku nad Odrou – individuální psychosociální práce. Dále na místě: plánování další pomoci, spolupráce s PIP týmy HZS a KC Ostrava, informování médií, kontakty se zasaženými, spolupráce s místní samosprávou.

Na Jesenicku byla psychosociální pomoc ÚPZJ ČČK poskytována od neděle 28.6. do pondělí 29.6., i ve spolupráci s polským Červeným křížem z Bielsko-Biale.

Psychologové a interventi pracovali s pozůstalými a dalšími zasaženými, předávali informace a domlouvali součinnost se starosty, pracovníky IZS, dobrovolnými hasiči, praktickými lékaři, dobrovolníky a pracovníky neziskových organizací. Aktuálně také mapovali jednotlivé úseky a psychosociální potřeby zasažených lidí, které vznikly v souvislosti s povodněmi.

V jižních Čechách se povodně odehrávaly od 1.7. do 13.7., byla vyhlášena pohotovost, 300 policistů bylo nasazeno na evakuace a ochranu majetku. 3 členný tým Posttraumatické intervenční péče (PIP) byl rozkazem krajského ředitele v pohotovosti a vyjžděl do 15 obcí, provedl 30 intervencí, z toho 7 bylo opakovaných. Na předběžné schůzce se zástupci HZS

bylo rozděleno působení, probíhala dobrá spolupráce a koordinace. Ve večerních hodinách probíhala setkání s HZS a IZS, byly vytipovávány obce pro intervenci.

Členové týmu spolupracovali s ČČK a poskytovali i přepravu materiální pomoci.

Na Děčínsku byla psychosociální pomoc poskytována od 4.7. do 16.8., ve spolupráci s psycholožkou HZS Ústeckého kraje (HZS ÚK), týmem posttraumatické péče HZS ÚK (TPP), terénním krizovým týmem o.s. Spirály (TKT) a humanitární jednotkou ČČK a starosty jednotlivých obcí. Těm byly předány základní informace a kontakty na pomáhající organizace, a to i opakovaně v dalších měsících. Na místě byla občanům poskytována psychosociální pomoc a v některých případech krizová intervence. Týmy společně plánovaly další pomoc a průběžně informovaly média.

Celkem bylo poskytnuto 28 intervencí občanům a příslušníkům HZS ÚK, ve 2 případech opakovaně. Psycholožka HZS ÚK vyjela do terénu pětkrát, z toho dvakrát se členy TPP. TKT o. s. Spirála realizoval 7 výjezdů, kdy bylo poskytnuto 36 intervencí u 57 osob. Na konci července byla nabídnuta posttraumatická péče jednotkám sboru profesionálních i dobrovolných hasičů, kteří se podíleli na záchraně obyvatel a odstraňování škod.

V říjnu 2009 bylo zorganizováno vyhodnocovací setkání pomáhajících osob, kde se sešli starostové zasažených obcí, jednotky dobrovolných hasičů, zástupci složek IZS a dalších zapojených organizací a pomáhajících osob (ČČK, NNO). S ročním odstupem také dobrovolníci z TKT o. s. Spirála uskutečnili 2 návštěvy zaplavených obcí, kde se setkali s některými občany a starosty obcí s cílem zjistit jak proběhlo začlenění do běžného každodenního života a zda je potřeba další psychosociální podpora.

Získané zkušenosti a doporučení jednotlivých organizací

(ČČK, KC Ostrava, PČR, HZS)

- Koordinace psychosociální pomoci a krizové intervence fungovala.
- Armáda ČR poskytovala stravování pro psychosociální týmy.
- Aktivace týmu PIP PČR byla bezprostřední, zasahující byli dobře informováni, týmy se rychle daly dohromady (intervence - 3 případy sdělování úmrtí u civilistů, 3 případy intervencí u kolegů).
- Fungovala spolupráce starostů s neziskovými organizacemi.
- Vzájemná spolupráce mezi NNO fungovala díky předchozím osobním kontaktům.
- Povodeň se odehrávala od středy do víkendu a zároveň na více místech (Novojičínsko, Kunín, Jesenicko), šlo o rozlehlá místa, s regiony, mezi kterými byla větší vzdálenost a o místa s různou infrastrukturou.
- Zpočátku nebyl signál, nefungovaly telefony, bylo ztížené předávání informací.
- Shromažďování humanitární pomoci na jednom místě v obci, stejně jako např. rozvoz velkých kamenů na zátarasy se zpočátku ukázalo jako problém – byly potíže s rozvozem, nebyla auta, lidé.
- Po počátečním chaosu lidé navazovali vzájemný kontakt a sdíleli své příběhy, pomáhali si.
- Někteří lidé, kterým byla nabídnuta pomoc o ni nestojí nebo si nechtějí nechat poradit.
- Někteří zasažení požívali tvrdý alkohol jako anxiolytikum.
- Objevilo se i zneužívání pomoci od obyvatel obce – chodili si např. pro humanitární pomoc do jiných obcí s tvrzením, že u nich není nic k dispozici.
- Pro zrychlení logistických procesů je důležitý místní člověk, který má místní a osobní znalost, např. místní dobrovolní hasiči, apod..
- Starostové obcí jsou pod velkým tlakem, mají problém s organizací času, je nutné na to brát zřetel („je třeba je chránit, nezhoršovat situaci“).
- Osvědčily se malé týmy a jasné rozdělení rolí.
- Mezi zasahujícími narůstala obava, aby se postižení nestali obětmi „výhodných půjček“ různých finančních společností – obce následně informovaly občany o rizicích.
- U NNO v ČR jsou rozdíly v práci – některé pracují společně, koordinují, jiné pracují samostatně a jen konzultují. A následně jsou organizace, které se obracejí na vlastní vnitřní struktury a v nich probíhá koordinace.
- NNO mají vlastní zájmy a vlastní vnitřní koordinaci, mají místní síť a spolupracují s obcí, městem nebo krajem. Je nutné rozlišovat působnost a pravomoci obcí a krajů.
- Proběhlo společné koordinační a vyhodnocovací setkání všech zasahujících NNO (4.9.), na Děčínsku bylo zorganizováno 22.10..
- Je potřebné vzájemné vymezení prostoru a rolí v terénu u NNO tak, aby nedocházelo ke zdvojování činností (systém krizového řízení by měl zpětně vědět o překrývání působnosti).
- Je nutný opětovný monitoring potřeb s určitým časovým odstupem.
- Stále je nutné zlepšovat spolupráci představitelů samospráv s PČR, informovanost obcí a občanů o možnostech pomoci – co mohou zasažení využít, na co mají nárok.

- Dalším úkolem je se lépe připravit na krizové akce a organizovat průběžná cvičení místních samospráv.
- Je důležité, aby přímo v obcích vznikaly povodňové štáby, rozdělovaly se kompetence a pravomoc a pomáhající se hlásili přímo v obcích (u osoby, která bude tuto pomoc koordinovat a odlehčí starostům a starostkám).
- Odborné poradenství je nezbytné - lidé nevědí jak zacházet s vyplaveným domem.
- Doporučení z praxe: svolání zasahujících by mělo proběhnout co nejdříve, nejpozději do 24 h před zásahem – upozornění dobrovolníků, že se bude něco dít – aby měli možnost přípravy.

Zdroje: sdělovací prostředky, Internet, informace od psychologů a interventů PČR, ČČK, KC Ostrava, ZZS MS kraje Opava ÚSZS MSK, HZS Ústeckého kraje, NNO.

Aktualizace: 10.8.2010